

ANY I

Castelló 11 de Novembre de 1916

Núm. 30

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º

Tota la correspondència a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DIAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

Els projectes d' Alba

En el número 28 d' este semanari, y comentant l' esperit que animava al ministre pera plantejar certes reformes, tinguerem ya la ocasió de fer vore lo infructífer que 's soslayar defectes perà no tindre la valentia d' eliminarlos en un acte de pura regeneració; d' ahí, que, al exposar en l' asunt de les mines d' Almadén tan sólida argumentació los diputats Ventosa y La Cierva, fins alplegar a convencer a tots que la explotació directa del Estat de les dites mines reunie majors rendiments y beneficis al Tesor públich, no pugué menys el ministre que, o posar alguna mira algún obstacle que no els comprometera masa; puix podien ser considerats com a cómplices o débils en corregir els defectes qu' entorpiexen les funcions que pot desempeñar l' Estat o accedir a la justa esmena que presentava els mentats diputats. Esta última, d' acceptarse requerie un previ treball de selecció com a garantia administrativa, mes este treball es superior a les forces y autoritat del govèrn pera portaro a la pràctica, y optaren per lo primer, es dir, desconeixen les ventajades de la explotació per l' Estat y en últim resultat, estimant en qu' este no deu ser industrial. Esta conclusió al nostre entendre, ve resaric pera aquelles explotacions en que la competencia del Estat pugera arruinar o perjudicar la iniciativa particular, y encara en moltes nacions esta eixerces certes industries que sols tenen l' alcanç de regular el mercat,—lo contrari entendriem també perjudicial—pero en el cas concret de la explotació que discutim, may poden cabre els escrúpols y criteri d' Alba,

puix esta explotació directa que se desitjave, sols tenie per fi sanejar y garantir un ingrés que hui s' encontra mermat per contractes tan onerosos al Estat com l' actual de la casa Roschild.

Al pròpi temps, pera consolidar y millorar esta sana font de ingrés, se requerie una nova orientació fins conseguir per una banda, arrancar el mercat de Londres y realisar les cotitzacions del mateix en lo nostre país; y per altra donar mes facilitats y economia a les industries nacionals que 'l utilicen, tot lo cual, si tenim en conter que més de la mitat de la producció perteneix a dites mines, no podrém conceptuar impossible sa realització, pero requerir, pera que aixó se tradueixca en fets, certes condicions y mires que sòls l' Estat y ningú més, pót tindre, puix pera una empresa particular no hi ha, ni pot haver, altre horiçont que 'l buscar el rendiment major y més segur durant el plaço que dure el contracte, sens cuidar-se de preparar el millorament de la explotació finit aquell, puix estes mires no entren, ni poden entrar, en la escala dels interesos de una empresa particular.

Totes estes raons y moltes mes tant brillanment exposades per l' ilustre Ventosa, no han pogut impedir el que prevaleixquere el criteri o lo que siga del ministre,—puix pera a go servix la majoria—mes, a pesar de tot, seguim estimant que's vergonyós tindre que desconeixer interesos tan sagrats com los del Estat, per cabre tan poca confiança en els encarregats d' administrarlos: falta voluntat y energia en el govèrn; y sense estos dos termes, indispensables pera corregir tants defectes nostre país sempre será la Espanya dels prevaricadors.

Seguint el curs de les discussions que se plantejen en les Corts y presentant atenció sols a les que mes afecten el interés general, mos ocuparem de lo que 'l ministre presente nada menys com a base de una reconstitució y renovació nacional; mos referim al presupost extraordinari, a este presupost que se li reclame tan desmedit alcanç y valor, y que mos fa pensar qu' els coriferadors o no posseïren una clara visió de la realitat, o pretenen desviar la atenció com sospèjem de algo cavernós, de algo ocult, per mitg de paraules retumbans y encomjástichs resultats. ¿Qué atencions, preguntém, se cubriren en el mentat presupost? ¿Formen part estes de les que s' ha convengut en considerar de vital importancia e urgentíssima realització? no; puix el augmentar els mitjos de transport intensificant la construcció de líneas férrees; protegir industries noves que poden produir en el seu día cuantiosos beneficis; fomentar y estimular si es precis garantint un mínimum de interés als capitals invertits en explotacions mineres etc.; per lo aixó, que constituix el nyervi de la prosperitat nacional, se té una chibroteta partida, disponentse de la casi totalitat del presupost extraordinari, pera les necessitats militars y bé que estes se cubriren, lo trist, es que casi tot se destine a tancar els forats despilfarradors de la política de Marruecos.

No, no es este el camí; se deu mes sinceritat al país, per aixó enteném, que no te dret el ministre a queixarse de la falta de colaboració d' algunes minories, puix sobre el plano que se dispose a fer concessions, no poden estes per numerosos e importants que siguen, desvirtuar el fetichisme de que está rodeja

aquell y que els impugnadors no poden transigir. Presente Alba un verader presupost que responga a la reconstitució econòmica nacional a que aspire, y vorá com tots farém pinya al seu costat pera corejarlo.

VINATEA.

Alrededor d' una lletra

En bóna hora li enviá Martínez Ferrando, a nòstre distinguit amich En Gaetà Huguet, un llibre de poesies. Y en bóna hora l' estimat Mèstre, contestant a la galanteria de Daniel, li dedicá una interessant lletra que ha segut llegida ab gran complacència y favorablement comentada. Nosaltres sabém qu' el volgut company de causa En Gaetà, ha rebut numeroses lletres de felicitació adherintse en un tot a les idees tan clara y valentment exposades.

Nosaltres, una vegá més, fem nòstres les idees nomenades y les suscribim ab entusiasme y, pera coneiximent de tots els regionalistes, honrém hui les columnes de VEU DE LA PLANA ab un extracte de la lletra enviá per l' entusiaste valencianiste y cult bibliotecari En Francésch Almarache, y la lletra íntegra que la notable corporació «Academia Valencianista del Centro Escolar y Mercantil», li dedica.

«Ha causat molt bona impressió entr' els amichs la seua carta a Martínez Ferrando: rebrá V. cartes de algunes entitats que están conformes en tot en el seu módo de pensar respècte a este capdal punt de nòstres ideals. Té V. l' ànima molt jóve y preguém a Deu nos el conserve molts anys».

(V.º 24 octubre 1916).

Francésch Almarache.

Academia valencianista
DEL
CENTRO ESCOLAR Y MERCANTIL
C. LIBREROS, 2
VALENCIA

Sr. D. Gaetà Huguet.

Molt Sr. ntre.: En el número de VEU DE LA PLANA del 21 del corrent octubre, havém llegit la interessantíssima carta que V. ha escrit a En Daniel Martínez Ferrando, agraïntli l' envió d' una obreta seua i ha segut tan gran la satisfacció que havém sentit el vore els ardents sentiments d' amor i entusiasme per la patria valenciana que en ella s' manifesten, que nos

havém cregut obligats a escriureli pera dirli qu' estém completament d' acord en V., i pera felicitarlo per l' acért en que ha sabut exposar els més purs sentiments valencianistes.

Nosaltres tampoc estem conformes en eixa tendència catalanista que alguns volen introduir en el camp del valencianisme, i no sols es que no están conformes sino que la volém combatre i la combatrém sempre en totes les nostres forces.

Volém que nostra volguda patria valenciana siga valenciana, no la volém castellana, ni catalana.

Aixina pues, l' Academia Valencianista, s' adherix per complet a les idees per V. manifestades en l' esmentada carta, i li oferix el testimoni mes afectuós de respecte i consideració.

Lo President: *Josép M.ª Giménez.*

Lo Secretari: *Josép Zaragoza.*

SECCIÓ ARTÍSTICA

Ignaci Pinazo Camarlench

Ignaci Pinazo ha mòrt. Obrim lo nòstre breviar i dediquémli unes hòres de meditació y estudi al hòme que d' una manera ferma y equilibrá ha llaurat una posició social; al artista que, lluitant muda, conscientment, en seguritat, sobre sí mateix, ha alcançat lo galardó mes alt que oficialment se concedix als artistes en Espanya: la medalla d' honor.

Cuant s' haiggué de fer la història de la pintura espanyola de darrers del sègle XIX, necessàriament haurá d' ocupar un llòch entre 'ls primers la personalitat de Pinazo, y la seua pintura 'l ser criticá, omplirà un espai no molt curt. Perque la seua obra, sense ser la de un revolucionari, ni la de un renovador, s' encontre, dins de un límits sobriament responsables d' una estètica de valia, sobriament salvadors de casos de comparació en línia de dalt pera avall, línia descendent de les altures inmarcesibles a les chabacaneries ridícules.

L' apellido de la pintura de Pinazo es el que posariem a un pintor de retratos. Doném una vaga idea de lo que coneixém per pintor de retratos, pera dir després l' apellido de la pintura *pinazena*.

Asovint se confundix al retratiste y al pintor de retratos. Rés mes opòst; el retratiste té un juí pròpi

sobre les coses objècte del seu art; es ideològich, al tindre que fer un retrato, elegix al modèlo, tria el fondo que tingue correspondència en el que ha de retratar; bé si es músich, escritor, industrial, llauraor etc. El seu retrato es el crítèri que a ell li mereix el retratat, es com si diguerem sa psicologia.

Son uns retratistes, per eixemple, els germans Zubiaurre, Pérez Galdós, y uns pintors de retratos Ignaci Pinazo, Blasco Ibáñez, perque les seues sensibilitats s' acomoden igual a retratar un hòme gròs, que prim; no pinten lo representatiu, les seues potències servixen igual pera lo dolç que pera lo amarch; careixen de una norma inmutable y están redimits de seguir sempre 'l mateix camí.

Menys l' art escultòrich qu' es essencialment, y casi diriem necessariament, retratiste, les demés arts poden ocupar indistintament cualsevol de les dos modalitats nomenaes.

Per lo tant apellidém aquèsta pintura de Pinazo, com cumplidora de una estètica que té per base la naturalitat, el colorisme, 'l realisme que s' encontren segóns la época del pintor al ferla; bé en el camp de la història, (pintura històrica, principis del pintor) ya encarantse en la observació dels elements de vida (pintura naturalista), ya adquirint tota la madurèç tècnica e incorporant als llènços la plasticitat y harmonia de un pintor de retratos a lo Madame Lebrun.

No esperém de Pinazo lo monstruós y la pesadilla. Se desarrolle lo seu art en una vida tranquila y amable, llunt de passións e ímpetus; mos encontrém a lo millor en escenes de infants tremolosos, rubios y guapets, que juen damunt de sofás y al costat de tèles riques. Després es una joveneta la que mos mire, sonrient també; ara una senyora grave, severa, pròp del ivèrn de sa vida. Y sempre 'n unes maneres corrèctes y gentils. El seu art no canse, al contemplarlo mos encontrém dins dèl ya, no necessitém de ningún pont llevadiç pera passar al seu recinto, y aquèsta mansió té, 'n lo referent al pintor, algo monacal; es el producte de una vida de retiro, igualitaria y humil.

Y a pes
mundano,
gut consi
valor pròp
artista y p
espanyola
es el de a
tos.

S' ha m
cercol no
cies últim
preocupac
ta en gran
no ha fet

Naixqu
ma per s
pensionat
lencia, de
efervescè
migs del
d' Espany
rança de
tot lo tem

Y per
del Muse
lo que po
y art. Cu
go gris, e
enrollant
leta y pin
presente
allí està
tes; el se
mich; la
sigue la s
seda; el g
assó, mos
de cansar
norma su
nitat de v
Pinazo; l

DESBARZ
DDBBDECA

E

Diu J.
ferencia
blicá en
«pera viu

Y a pesar d' este retraiment de lo mundano, y fins de lo usual, ha segut considerat sempre 'n quant a son valor pròpi, volgut com hóme y com artiste y poques vegaes en la pintura espanyola se done lo seu cás, com es el de alpegar pintant sols retratos.

S' ha mantengut sempre dins d' un cercol no molt pròp de les tendències últimes, casi diríem que les preocupacions modèrnes no l' importa en gran cosa y sense detestarles no ha fet ús d' elles.

Naixqué 'n l' any 1849; aná a Roma per son pròpi esforç, primer, pensionat per la Diputació de València, després. Vixqué 'n lo calor y efervescència dels anys jóvens en migs del moviment central pictòrich d' Espanya, mes sempre 'n l' anyorança de sa terra en la que passave tot lo temps que podia.

Y per últim, en son autoretrato del Museu de Barcelona s' encontre lo que podríem dir síntesis de sa vida y art. Cubèrt lo cap ab un chambergo gris, en chaqueta de igual color, enrollant son còll un mocaor, de paleta y pincells la má ocupá, mos se presente Pinazo emboirat y altiu; allí está la seua técnica de pincellaetes; el seu estudi premeditat, acadèmic; la seua manera que fá que sigue la seda, verdadera matèria de seda; el gèsto reposat y a pesar d' assó, mos done sa cara un sentiment de cansanci de haver alpegat a la norma suprema dels Eclesiastes: vanitat de vanitats, tot vanitat. Eixe 's Pinazo; lo concret.

GRECO.



EL ALUD

Ab aquesto títol ha aparegut en la revista «Espana» lo treball que a continuació copiem. Es «Espana» un semanari—com ell se diu—de la vida nacional, que alene política y literariament en forma sincera y alta.

Diu J. Cases Carbó en una conferència «Catalunya bilingüe», publicá en son volum *Catalonia*, que «pera viure els pòbles han de comen-

çar per tindre pá, materialment pá; pero una vegá fartá la necessitat corporal, apareixen les necessitats del esperit, y la vida artística e intelectual se imposen y venen l' art y la lliteratura a alimentarles».

Este paragraf que tradum del catalá, conté la expressió gráfica, dirém, de la base biológica-económica de la història, concretant la llei de la evolució del hóme—*ontogénesis*—y de la sociedad—*sonogénesis*—.

El progrés de Catalunya es una pròva evident de la importancia del factor económic en la vida del pòble. Vejám.

Si bé se mira, el nacionalisme catalá sòls es un moviment de reacció: el organisme robust subjectat per moltes lligases, trácta de rómpreles.

La Catalunya industrial económicament fòrta, iniciá s' acció expansiva, per mig de les activitats polítiques, científiques, lliteraries y artístiques.

Es que ha resòlt son problema nutritiu

En la riquesa natural ha de trovar l' autonomisme sa font generosa, pero en la riquesa natural sabia y modernament explotada. De ahí el primordial paper que desempenya la técnica de la producció en el alvançaig de les nacions. En cualsevol país, la cara material de son desenroll—progrés—es la condició casual y graduant de sons expresions espirituals; cultura.

Este criteri positiu, pera encarar els asunts sociològichs s' estén hui als dominis de la psicologia. Y es per cèrt, a un catalá—Ramón Turó— a qui se deu l' aplicació d' este método genètic al estudi de la integració psicofisiológica en el individu. En sa obra. «Les origines de la connaissance» (Alcau, París, 1914) demòstra còm el reflecte trófico es la rail de l' experiencia nutritiva, base de l' experiencia sensorial. La fam prorrogue en l' organisme un procés destinat a «avisar» sa existència determinant a sa vegá del que proveix al còs de lo que li exigix. El primer procés, que se designa ab el nòm de reflecte trófico, es el sement de tota experiencia individual y per aixó de tot coneiximent. El recién naixcut instintivament, chuple...

Així els pòbles.

La base de sa pròpia experiencia colectiva residix en la forma peculiar de sa nutrició. Cuant este fenómeno social en sa forma més senzilla s' ha cumplit, escomencen les expansions. Es el gòt de gom a gom, que fecunt, s' escampe. Estes expansions—llegítimes sempre que se desenrollen en un ambient de pacífich estímulo mutuo—se revestixen en ropajes científichs, lliteraris, artístichs, pera fonamentar una acció política, ya siga de política económica, ya de política cultural, ya de política económica y cultural al mateix temps.

Acabe llavors l' adolescència dels pòbles. Amo de una experiencia pròpia, de sa experiencia, reflexione sobre lo qu' el rodeja y encauce sons energies com resultat de les premisses de sons percepcions.

Adquirix, havent resòlt son problema nutritiu en relació al migs físich en que actúe, sa consciència social. Es major d' edat; no tolere tutors. Es el *pòble-hóme*.

Poden existir depresions fugaces en eixa consciència, pero si la masa popular logre mantindre primer y avivar després les sèndres d' aquell nacionalisme, la consciència social se regenera en nous bríos e impulsos nous.

Es el cás de Catalunya.

El nacionalisme catalá—com hém dit fa pòch—sòls pot espantar als que consideren perillós, *antipatriòtic*, lo que torba son somni lletàrgich, sa plácida digestió. Ab exactitut ha escrit Lluís Araquistám: «es quicá la forma d' espanyolisme mes alta que ha surgit ací desde el desastre».

L' actitud dels espanyols no naixcuts en Catalunya que siguen conscientment lliberals, deu consistir en aprofitar este poderós salt d' aigua que anega en la llanura estéril y seca. Pòch a pòch anirà fecundant la terra árida.

El resurgiment espanyol s' iniciá en Catalunya. Assò no vòl dir que 'n el resto d' Espanya no se mostren ansies de regeneració. (1) Pero hui per hui es Catalunya—la nació catalana, part constitutiva d' una futura

(1) Vejas si no en el número 80 d' «Espana» el valent article de Dionís Perea, «Cómo somos regionalistas en Andalucía».

confederació ibèrica—l' alvançada alèrta, la vanguardia animosa que camina en pos d' un ideal, prenyá d' entusiasme y pletórica d' energies.

En la basa quieta y dormida s' ha desplomat un alud. El problema catalá planteja ara, escuetament, el problema espanyol.

JOSÉP M. MONNER SANS.

Buenos Aires.



EL CUENTO DE LA SEMANA

NAUFRAGI

I

La sirena del «Carmen» havia ya llançat al aire son estrident chiulit com senyal d' eixida.

Los pasajers, asomats a les bordes del barco, dirigien les últimes mirades a la terra qu' els viu naixer, a la mare Patria. Casi tot el pasaje era gent qu' emigrava a l' América y anaven plens d' esperança de trobar en terres llunyanes el treball qu' en sa Patria no havia.

Se posá lo barco en moviment y alló fon un clamoreig indiscriptible; una d' agitar mocaors y gorres per l' aire, de plòrs els que més, puix senpre deixaven algún ser vullgut; que la mare, la nuvi, la dòna o els germans y es donaven «l' adió» de despedida.

Alvançava lo trasatlantich; lentament fins la bocana del pòrt y allí apretava la marejá deixant llargues estèles d' espuma, que 'l rodar vertiginós de les hèlices y la proa enfondantse; formaven.

Entre 'l pasaje de tercera se contava un jòve d' uns veintidós anys, rubio, de cabell rícat, tenia còs d' hòme pero expresió de chiquet; anava modestament vestit y per equipaje portava una maleta que may abandonava y la que molts ratos li servia d' asiento junt a un dels palos del barco. Era pintor y somniava en alcançar glòria, fóra del seu país y alguns dinés qu' el reivindicaren d' aquella vida de misèria que 'n lo pòble sofrí.

Passava la majoria del temps sentat damunt de la seua maleta. y en la

VERSOS DE PATRIA



¡No mes tiráns!



¡Fóra; fóra tiráns!

Glàma una véu de náufrech espàorida.

¡Guèrra; guèrra 'ls villans,

Parássits qu' absorviu la meua vida!

Les cadenes que 'm núguen

Trenquemles prònte ¡vulch llibertát!

Per que mes fòrces puguen

Bregar per lo meu pòble postergát.

—

¡Oh Jaume lo gran Rey Conqueridor

Desde la tómba márca lo cami

De victòria pera l' esvenidor

Y de triüñf pera nóstre nòble fi.

—

¡Avénta tons lleóns;

Y que ab ses fòrtes gárres,

Destróssen les amárres,

Que no deixen medrar a les nacións!

F. ALLOZA

barba entre les mans escudrinyava l' horiçont, aquella immensitat d' aigua que li semblava indefinida, un camí llarg y pesat, pero que 'l pasava a gust, reblit d' esperança de trobar al terme lo que desijava.

Als sèt dies de navegar, quant havia deixat atras terres espanyoles, un matí d' aquells en que, per costum, se trobava ensimismat en la contemplació de lo infinit, fon interrumpit per la visita de un mariner que acompanyava a una chiqueta d' uns diuit anys, moreneta, de cabell negre y ondulat, una chiqueta hermosa y digna de ser del Reye Valencíá.

Lo mariner la presentá. Era una valencianeta, hòrfena de pare y mare, y s' en anava a Chile a reunir-se en uns sons tíos que la demanaven.

Prònte se feren amichs y tots els dies se reunien sobre cubèrta y parlaven de lo seu pòble, de la misèria en que s' encontrava per culpa dels

que 'l dirijien y sempre, lo final de la conversació, eren paraules de compasió a aquella gent qu' els acompanyava que, sens guía ni direcció, anaven a chafar los pèus d' una terra que no coneixien y que tal vòlta moltes amargors traurien d' ella.

Un dels matíns variá la conversació y parlaren de l' estat en que s' encontraven, especialment Antonio (qu' aixis li dien al jòve pintor) de son art, de lo ilusionat qu' anava, del pervindre brillant que l' esperava, puix segons tenia ell entés, allá feen molt de cas dels artistes, particularment dels pintors.

Antonio díá—Si yo trobara una companyera qu' en mi volguera compartir les penes y tristors que tal vòlta m' esperen pera alcançar lo que vulch, seria molt felíç.

Marieta (qu' aixis li dien a la chiqueta) li contestava—Aixó en constància y voluntat ho alcançarás. Demóstra en ton genit qu' eres valen-

Demane

T

Blava-neg

Blava-neg
Violeta ne

ciá, que corre
heróica, que
llerosos, aixis
pasats y per
na pàgines br
tot valenciá p
pera quant se
yes y pren ei

Aixis ho fa
les m' han om
si no fóra que
que açi aon m
tu sols mon c
de carinyo, ne
tan aburrit de
pòble m' ha
cordaria dell
mos ulls el s
qu' encarnes
la bellea sob
carinyo com

¡Oh si tu v
panyera!....
mes.... Estic
tat la glòria a
tal vòlta nòstr
aqueste viaje

Marieta se
verdadera de
veritat, no esp
tal y com ho h
exposá argum
edat era un o
dependia de s
anava a reuni

Foren en
que li diriji
mes capficat e
ments s' agran
sapigué conxè
la feu jurar un
somniat, y aga
pirant junt a s
fresch li digué
pararmos en ja
bis depositá u
rieta, rojos co

Demaneu

TINTES---ALFA

	3'50	2	1'25	0'75	30
Blava-negra-llixa	Litro	1/2	1/4	1/8	Curtin
Blava-negra copiar					
Violeta negra copiar	4'25	2'50	1'75	1'25	35

DE VENTA

EN LLIBRERIES Y PAPELERIES

cià, que corre per tes venes, sanch heròica, que tons actes siguen caballerosos, aixis ho foren nostres avans pasats y per aixó l' història els ofrena pàgines brillants y quins fets deu tot valencià portarlos en sa memòria pera cuant se trove en tèrres estranyes y pren eixemple dells.

Aixis ho faré—día ell—Tes paraules m' han omplit d' un goig inméns, si no fóra que me les has dites tú, y que açí aon mos rodetja tanta gent a tu sols mon cór dedica una miqueta de carinyo, no faria cas, perqu' estich tan aburrit dels mals-pagos que mon poble m' ha donat, que no m' enrecordaria dell a no tindre davant de mos ulls el símbol de la raça, a tú, qu' encarnes en ton cós, además de la bellea soberana, la bondat y el carinyo com digna filla valenciana.

¡Oh si tu vullgueses ser ma companyera!... que voldria desijar yo mes.... Estich segur que a ton costat la glòria alcançaria; dijós seria y tal vòlta nostra unió fóra lo final d' aquèste viatge peregrí.

Marieta se ruborizà; alló era una verdadera declaració d' amor y, la veritat, no esperava ella una situació tal y com ho havia presentat. Senegá, exposá arguments basats en que la edat era un obstacle y, además, ella dependia de sons tios en els quals anava a reunir-se.

Foren en vá tótes les paraules que li diriji a Antonio; puix este, mes capficat en la idea que per moments s'agrandava y omplia son cór, sapigué conxèncerla en ses paraules, la feu jurar un amor etèrn, en jamay somniat, y agafantla de les mans, aspirant junt a sa boca l'alé purissim y fresch li digué: Te vullch pera no separarnos en jamay—y juntant los llabris depositá un bés en los de Marieta, rojos com la grana.

II

Dormia casi tota la gent del barco cuant se desencadená horrorosa tempesta. Fon com un asalt inesperat d' onades qu' en póchs moments despeçaren un palo y s' emportavan tres o quatre barques amarraes a la proa. En l' interior de la nau reynava una confusió indiscriptible, un ruido, un conjunt de crits, de laments, de plegaries que fea posar los cabells de punta. La tempesta aná aumentant sa furia tota la nit. Al amaneixer creixia més. Les jagantesques onades agravenen cubèrta emportantse tot lo que a son pas trovaven. La plataforma que tapava la máquina se trencá y l' aigua se ficá dintre ab estrèpit terrible; els fòchs s' apagaren, els maquinistes fuigueren. Una vèu fòrta chilla.—A la bomba—Era la vèu del capitá.—Tots els mariners se llançaren a la bomba, pero un rápit cólp de mar, trencantse contra 'l barco per detrás, destreçá, parapétos y escotilles aneganto tot d' aigua.

Lo barcosse afonava y foren botas a la mar les chalupes.

Lo capitá donava ordens ab serenitat, ab sanch freda, fea pujar a les dónes primer, als chiquets, als vells que per sí sóls no podien lluitar en la tempesta.

A un costat del barco estaven Antonio y Marieta confundits en un abraç.

D' una de les chalupes cridá una vèu—En cara hiha un llóch—y Antonio, agafant a Marieta en sons braços la alçá, y despenjantla per una banda del barco, la deixá desvaneixcudá en braços d' un mariner que la sentá en lo llóch que sobrava.

Mig cobria l' aigua lo barco: encara es veia a Antonio saludant a la barqueta que s' alluntava,

Marieta recobrá sons sentits, pero

era tal l' estat d' ánimo en que se trovava, que volia mirar y no podia. Cuan pogué vore no divisá res. El barco havia desaparegut.

E. D' IVERNOIS.

MOMENTS

Un autor me diu: «La Política, cuant va agafada del braç de la moral, es la ciència que dona máximes y regles que, aplicantles al regimen dels pòbles, els conduix a vida felix» Asó es, «quant vá acompanyada de la moral.» Pero si se divorcia d' ella ¿en quin estat queda?

«Pera sabero no cal que aném a Roma, mos será prou el fixarnos en la que governa a nóstre país. Les coses mes grosses del mond pasen en lo que se diu «Política» actualment, y clar está, entre lo que s' entén en teoria y lo que 's, en realitat, hi ha una enorme distancia.

El cas del senyor Urzáiz no pot ser mes revelador. Cuantes voltes este bon home se despullá de les vestidures que 'n la farsa de la política l' envoltaren pera mostrarse sinçer, s' ha armat en la peixateria del Congrés un escándalo.

¿Será posible que nóstres Goversns de la gracia de Déu y la Constitució siguen prevaricadors? No ho podém contestar. La prensa de tóta la Península, a excepció feta de *Espanya Nueva* y *El Socialista*, tota ha dit que 'l senyor Urzáiz, deixantse portar de son genit, ha fet cárrechs perillosos al govern del Conde, y además que el veia molt difícil eixirne airós del atolladero en que s' ha ficat.

Be está. Pera mí, el senyor Urzáiz, es un gran polítich, un home. Tot un home que no ha comprés bé el

paper que 'n la comedia governamental tenia que representar, y clar está, la seua nòta sincera ha causat efectes desastrosos.

Nostre país no se dona conte d'estes *mcnudéncies*.

No obstant, com perque hu estiga sórt no se li ha de deixar de parlar, puix se faria insociable, nosaltres opiném qu' esta protesta contra l' actual estat de coses, es la protèsta que fá un home de aspiracions elevades com es lo senyor Urzaiz, conducta que 's digna del aplauso de totciudadá honrat y conscient de son déure.

F. BAIDAL.

Castelló-9-11-916.



¡POLONIA!

El telégrafo ha portat per tots els ambits del mond la bona nòva.

¡Polonia es lliure! ¡Polonia torna a recobrar sa personalitat com a nació!

La-general alegría que allá, en aquell país lluntá reina, també la sentim nosaltres, y, posesos per la emoció, felicitem cordialment als polacos, en la fita històrica,

D' asso ham d' arregar una ensenyança. De la constancia y tenacitat dels polacos trevallant sempre per la deslliurança de sa patria.

En el número pròxim s' ocuparem exténsament d' este aconteiximent memorable y donarém una mostra de la simpatia y cordialitat que mos inspira este país. Huf, ab, tót el córdiem. ¡Vixca Polonia!



PRO-ALEGRE

Un moviment noble y simpàtic se nòta en gran part de la premsa espanyola; un fórt clamoreig puja amunt. Se tracta de la defensa, algo tardana, d' un hóme que matá.

Hi ha molt de paralelisme entre 'l cas present y el sosoít fa unes setmanes en Chamartin de la Rosa quant el revólver del Sr. Losada acabá en la vida d' un miserable.

Pareix denotar estos casos una

noble rebeldia contra un ambient carregat de incultura y de caciquisme en la vida espanyola.

El moviment, protegit y alenat per la joventut ibérica, pletórica de vida y rebeldia, alcança ya proporcions gegantesques, com nosaltres creém acerta esta campanya ab gran entusiasme prestém el concurs de nòstres modèstes fórces.

COMENTARIS

La «Joventut Valencianista» de Barcelona, prepara un acte pera el día 25 d' aqueste mes com a inauguració de son nóu hostatje d' acórt ab l' Agrupació «Nòstra Parla» y en el qual pendrán part valiosíssims elements de Mallórca, Roselló, Catalunya y Valencia.

L' esmentat acte, que promet ser de gran transcendència pera nòstra causa, será una gran festa de confraternitat entre 'ls fills de les diferents regions aon se parla la llengua que immortaliza Ausias March.

Nòstres germans de Barcelona saben que 'ns adherim ab tot lo cór a tan grata festa, y que, encara que petits, estém sempre a son costat en la llavor altament patriòtica que venen sembrant els entusiastes valencianistes de la sosdita joventut.



PRECHS Y PEDRAES

En Romanones ha segut anomenat academich de la docta corporació de Ciències Morals y Polítiques.

¡Lo poch qu' es riura d' Urzáiz després de la réplica a la seua acusació!

Y Romanones, al pendre posició sobre «La vida Municipal Espanyola», parlant de com va naixer, de com va morir, de com resucita y després, de com ara l' ha morta el caciquisme, y de la necessitat de restaurar-la.

Y ens preguntem nosaltres.

¿Pero es posible que hagi algú mes cacich que'l mateix compte, y que mes hagi atentat a l' autonomia municipal? ¡Quina vergonya! diem per

tot comentari, y algú respón ¡¡Quin cinisme!!

Continúe, com un escarni, davant del monument de Tárrega el banch dijós que tantes vegades desde estes columnes ham pregat se llevara per decoro artístich.

Pero ¿qu' ensomiem? O es qu' estem... en.....

Mes mos olvidavem ya que'l Ajuntament no se fique 'n estes menudències y te als peons municipals per lujo.

Siga esta la darrera vegá que fem notar assó, puix de lo contrari ocurrirá alló del monument que... res, 'l tindrem que llevar p' alegría dels peons y lleueros.

¿Algú de vostes ha dirigit sos pasos al paseig de Ribalta?

¿S' ha fixat per casualitat en' los fils de la línia elèctrica qu' abasteixen de fluit les quatre o cinch làmpares que 'n díes de festes allumenen aquell monument?

Nosaltres si, s' ham fixat.

Alló pareix qu' estiga fet pera passar la maroma o que 'ls ganchos qu' en la cim del monument semblen àncora de salvació pera el tan bonico y avans dit monument.

Mos pareix que podria estar colocada la línia elèctrica de altre módo que no resultara tan antiéstica, ya que 'l motiu del fet per qu' está alçá aquella mole granítica se ho mereix.

Demanem interesadament que veja de conseguir la Junta de Sanitat, lo avans que puga, el posar en les condicions necesaries les cuadres de les vaques en les lleteries, puix dona verdadera aprensió l' estat de les mateixes y aixó pot portar males conseqüències pera la salut pública.

Esperem que nostre prech será atés per el bé del poble.

PUNTS DE VENTA DE «VEU DE LA PLANA»

En Valencia: Kiosch de Sent Martí.

» Barcelona, «Liceo» Rambla del Centro.

» Castelló, en tots els Kioscos.

Paqueters en els pobles mes importants de la Provincia.

Castellón: Imp. J. Barberá

Línea

T

Servici fijo

T

Travesia rá
Telegrafia sen
matí. — De Ba
met en Barce
Pera inform

BA

Café extra, V
millors marques
Depositari exclu

Jo

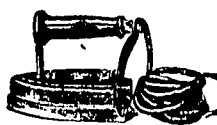
LA

:: Lluís

64

Complet surti
gues, Colors, Bar
quinaries.

Venta exclus



PERE

Inmens surtit en

Ventiladors, Pla

Lámpares de Fil

Línea de Vapors

TINTORÉ

BARCELONA

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNÍFICH VAPOR

TIRSO

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.
Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les
millors marques, Cerveces del país y extrangeres.
Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Drogueria

LA ARAGONESA

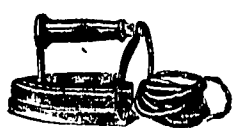
= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumeria del país y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotogràfichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA



Lampisteria

DE

PERE FECED



Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors elèctrichs

Lámpares de Filament metálich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ

TRANSPORTS GENERALS

DE

Joseph Sanchis Prats

Facturació pera tots els punts d' Espanya
y Estranger. Servici combinad de domicili
a domicili.

Acarreos y Mensatjerías.

Alloza, 69.—Castelló

- Eduart Viciano -

PAQUETERIA Y MERCERIA

ULTIMES NOVELTATS

Caballers, 2 y Colón, 20

Castelló

Casa de SANCHO GERMANS

(SUCESSORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros
concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la
present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry

36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Moderna y Lujosa Confiteria y Pastisseria

DE

Vicent Blasco

Especialitat en tortas «Mokas» ramillets y dolços de
fruta.

González Chermá, 56

TOS... TOS... TOS...

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del
sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y cata-
rros per crònics que siguen.

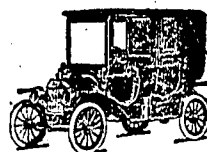
Venta en Farmacia y centres de específich. En Castelló

FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix



Automóvils Castellonesos d' Alquiler || Gagare: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automóvils de propietat.
Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.



RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—**CASTELLÓ**

Clínica Dental

DE

ANTONI MONTÍA

Regentada per el Odontolec

M. ANTON

Ex-Ajudant dels célebres Doctors, Portuondo, Hinglands y Aguilar de Madrid.
Primer premi en les Exposicions celebraes en Madrid en 1903 y 1904 y en el Congrès Dental de Barcelona, en 1914.
Dentaures de cauchout (sense paladar), dentaures en or, dents Rismont, Pivot, Lagan, corones d' or ab front de porcelana, ponst Obturadors, etc., etc.

Extraccions sense dolor

---:--- González Chermá, 60, 1.^{er}---**CASTELLÓ** ---:---

Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquines
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé

COLÓN, 64

CASTELLO

BAÇAR DE CALÇER

— DE —

Jaume González

Variat surtit en tota classe de calcer. Últimes novetats. Elegancia, solidesa y economia.

González Chermá, 64.—CASTELLÓ

«VEU DE LA PLANA» — Castelló

Sr. En

ANY 1

N.º SOL

5
CÉNTIM

Castelló, al
Fora, trimes

• L

Lo día 3 d
Poniatowski
nador Gener
Polonia Rusa
alemans, Von
lemnent, en
d' Austria y
dència de Pol
Reyne consti
hereditaria. P
s' explique e
fausta nova h
nació un gran
mensa manifes
ren, estudiant
sacerdóts, sab
rodetjá el Pal
mant a Poloni
caps d' aquell
ven les senyer
gues imperials
riós Reyne.

S' ha de vor
gut aplaudida p
tes, per tots a
la llibertat de l
mides, per los
de Polonia y
arréu, per los
coneixer l' acci
a les regions.

Cert que 'l m
compendrà ni
Austriaca)ni el